

УКРАЇНА

(19) UA (11) 32371 (13) A

(51) 6 D06M23/10

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

ОПИС

ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА ВИНАХІДвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ СВІТЛОСТАБІЛІЗАЦІЇ ТЕКСТИЛЬНИХ ВИРОБІВ, ЩО МІСТЯТЬ ПОЛІАМІДНІ ВОЛОКНА

(21) 99052631

(22) 12.05.1999

(24) 15.12.2000

(33) UA

(46) 15.12.2000, Бюл. № 7, 2000 р.

(72) Карван Світлана Анатоліївна, Тараканова
Ганна Павлівна, Бубенщикова Галина Тихонівна

(73) ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПОДІЛЛЯ

(57) Спосіб світлостабілізації текстильних виробів,
що містять поліамідні волокна, сумішшю стабіліза-

торів, який відрізняється тим, що вироби обробляють в машині хімічної чистки розчином композиції в органічному розчиннику концентрацією 0,7-1,0 г/л протягом 8-10 хвилин і висушують при температурі 80-90°C при таких співвідношеннях компонентів, мас. %:

діоксидифеніл	20-25
дифеніламін	60-65
ізопропіловий спирт	10-20.

Винахід відноситься до технології текстильних матеріалів, конкретніше, до опорядження виробів, переважно з поліамідних волокон, у середовищі органічних розчинників в машинах хімічної чистки.

Відомі синергічні суміші для світлостабілізації поліамідних волокон, які складаються з ароматичних амінів і фенолів, наприклад, неозод Д і 2,4-дитретбутилфенол [1, 2].

Стабілізуючі добавки уводять в мономер до полімеризації або добавляють до волокнуутворюючого полімеру перед формуванням волокон.

Недоліком цього способу світлостабілізації є низький коефіцієнт використання стабілізаторів внаслідок розподілу їх по всьому об'єму волокна, що призводить до нерациональних втрат добавок: самовільного виділення, випаровування і вимивання водою або розчинниками. Крім того, цей спосіб не придатний для світлостабілізації готових матеріалів і виробів.

Найбільш близьким за технічною суттю є спосіб дифузійної стабілізації поліамідних ниток водними розчинами стабілізаторів (гідрокінону, п-бензохінону і 2,2-дигідрокси-1,2-бензохінону) [3].

Недоліком цього способу світлостабілізації є використання водорозчинних стабілізаторів, внаслідок чого опорядження не стійке до мокрих обробок. Також необхідно використовувати спеціальні сушарки з замкнутою системою циркуляції повітря для запобігання забруднення навколишнього середовища.

Широко використовується у практиці хімічної чистки опорядження текстильних виробів похідними фенолів та амідами ароматичних кислот для бактерицидної обробки виробів [4, 5]. Недоліком вказаної обробки є низька ефективність світлостабілізації поліамідних матеріалів.

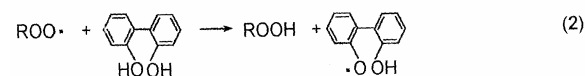
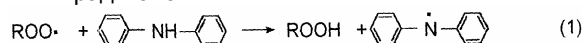
В основу винаходу поставлено завдання створення такого способу світлостабілізації в умовах хімічної чистки, використання якого дозволить підвищити світлостійкість виробів, що містять поліамідні волокна, і продовжити термін їх експлуатації.

Поставлене завдання вирішується тим, що спосіб світлостабілізації виробів у машинах хімічної чистки полягає в тому, що після чистки матеріал обробляється розчином стабілізаторів і ізопропілового спирту у органічному розчиннику (ПХЕ або УС) при такому кількісному співвідношенні інгредієнтів (мас. %):

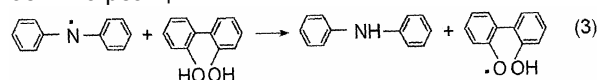
діоксидифеніл	20-25
дифеніламін	60-65
ізопропіловий спирт	10-20.

Спосіб включає просочення виробів, які містять поліамідні волокна, у барабані машини хімічної чистки 0,7-1,0 г/л розчином світлостабілізуючої композиції у органічному розчиннику при модулі ванни 10 протягом 8-10 хв., відтискання, сушіння при температурі 80-90°C і провітрювання.

Діоксидифеніл і дифеніламін обривають кінетичний ланцюг окислення за реакцією з перекисними радикалами:

У присутності двох стабілізаторів відбувається обмінна реакція:

Вона грає ключову роль у синергізмі діоксидифенілу і дифеніламіну:

регенерує ефективний стабілізатор і запобігає реакції передачі ланцюга аміним радикалом, замінюючи його фенокисильним радикалом.

Технологія способу світлостабілізації полягає в наступному.

Після чистки текстильні вироби обробляють 0,7-1,0 г/л розчином суміші стабілізаторів у органічному розчиннику (ПХЕ, уайт-спірит) протягом 10 хв. при температурі 20°C, відтискають у центрифугі і висушують при температурі 80-90°C протягом 10-15 хв. в залежності від асортименту виробів.

Поліамідні текстильні матеріали сорбують діоксидифеніл і дифеніламін безпосередньо із розчинника центрами сорбції, які знаходяться у дефектних аморфних ділянках волокон. Молекули стабілізаторів утримуються у волокні внаслідок зв'язування полярними групами поліаміду.

Підвищення температури сушіння до 80-90°C призводить до збільшення швидкості дифузії стабілізаторів у волокна.

Приклад 1

Стабілізатори діоксидифеніл 20% (мас.) і дифеніламін 60% (мас.) розчиняють в ізопропіловому спирті 20% (мас.). Композицію для світлостабілізації уводять у розчинник хімічної чистки ПХЕ (або уайт-спірит) у кількості 0,7 і 1 г/л розчинника.

Зразки полікапроамідних ниток обробляють підготовленими розчинами при модулі ванни 10 протягом 10 хв. Після відтискання зразки висушують при температурі 80°C протягом 5 хв. і провітрюють. Одна частина стабілізованих і нестабілізованих ниток підлягала дії світопогоди (ГОСТ 10793-64), друга - термічному прогріванню при температурі 120°C протягом 4 годин. Показники, які характеризують властивості і структуру полікапроамідних ниток, приведені у табл. 1.

Таким чином, як показують приведені у табл. 1 результати досліджень, запропонована композиція стабілізаторів дозволяє підвищити світлостійкість полікапроамідних волокнистих матеріалів.

Крім того, полікапроамідні нитки, оброблені розчином стабілізаторів у розчиннику хімічної чистки, мають більш високу термостійкість, ніж нестабілізовані зразки.

Приклад 2

Зразки тканин (табл. 2) обробляли в ПХЕ в машині хімічної чистки Специма-312 за двованним режимом:

перше миття	7 хв
відтискання	3 хв
друге миття	10 хв
відтискання	3 хв
сушіння при 60-80°C	10 хв
провітрювання	3 хв.

Суміш стабілізаторів в ізопропіловому спирті концентрацією 1 г/л вводили у другу ванну. Після обробки визначали фізико-механічні характеристики тканин.

Результати досліджень, приведені у табл. 3, свідчать про те, що стабілізовані тканини більш світлостійкі, ніж нестабілізовані, і можуть довше експлуатуватись в умовах інсоляції без руйнування. Так як тканини втрачають світлостійкість в однаковому ступені з нестабілізованими зразками після третьої хімічної чистки, то уведення стабілізаторів призводить і до підвищення стійкості тканин до обробок у середовищі органічних розчинників.

Таким чином, спосіб світлостабілізації текстильних матеріалів, що містять поліамідні волокна, синергічною сумішшю стабілізаторів в органічному розчиннику має такі переваги:

1. Можливість світлостабілізації готових текстильних виробів.
2. Здійснення способу світлостабілізації у машинах хімічної чистки без допоміжних приладів.
3. Підвищення світлостійкості поліамідних матеріалів призводить до збільшення терміну їх експлуатації в 1,5 і більше разів.
4. Одночасно з світлостійкістю підвищується і термостійкість текстильних матеріалів, що містять поліамідні матеріали.

Джерела інформації

1. Эмануэль Н.М., Бучаченко А.Л. Химическая физика старения и стабилизации полимеров. - М.: Наука, 1982. - 360 с.
2. Шляпинтох В.Я. Фотохимические превращения и стабилизация полимеров. - М.: Химия, 1979. - 244 с.
3. Чернухина А.И., Габриелян Г.А. Термостабилизация алифатических полиамидов и волокон на их основе. Обзор // Химические волокна - 1993. - № 6. - с. 30-34.
4. Федорова А.Ф. Технология химической чистки и крашения. - М.: Легпромбытиздат, 1990. - 336 с.
5. Химическая обработка одежды / Якимец В.И., Матюк Ф.М., Мещерякова С.К. и др. - К.: Техніка, 1982. - 117 с.

Таблиця 1

Властивості стабілізованих і нестабілізованих полікапроамідних ниток

Концентрація композиції у ПХЕ, г/л	Розривне навантаження, Н	Молекулярна маса	Термостійкість			Світлостійкість		
			Втрата міцності, %	Втрата молекулярної маси, %	Вміст карбонільних сполук, мг-екв/кг	Втрата міцності, %	Втрата молекулярної маси, %	Вміст капролактаму, мг/г волокна
Полікапроамідна комплексна нитка 29 текс								
0	17,48	18600	12,96	15,59	2,52	6,34	8,22	4,56
0,7	19,85	23750	5,46	8,52	1,23	3,28	3,56	3,63
1,0	20,42	25300	4,97	4,84	0,86	1,15	2,04	3,15
Полікапроамідна мононитка 3,3 текс								
0	1,55	17700	14,22	17,03	2,63	7,75	9,17	5,11
0,7	1,65	18840	6,15	8,96	1,28	3,15	3,34	3,21
1.0	1.73	19400	4,89	4,65	0,79	1,04	1,98	2,94

Таблиця 2

Технічні характеристики тканин

Тканина	Вміст капрону, %	Розривне навантаження по основі, Н	Відносне подовження при розриві по основі, %
Капронова тканина арт. 52003	100	110	19,0
Тканина "Веснянка" арт. 49910"П"	9	490	28,2
Тканина платтяно-костюмна арт. 4125"П" 1Р9-ДЛ	11	343	19,5

Таблиця 3

Фізико-механічні властивості тканин

Тканина	Капронова тканина арт. 52003		Тканина "Веснянка" арт. 49910"П"		Тканина платтяно-костюмна арт. 4125"П" 1Р9-ДЛ	
	з стабілізатором	без стабілізатора	з стабілізатором	без стабілізатора	з стабілізатором	без стабілізатора
Розривне навантаження по основі, Н	122,3	103,5	496,4	476,6	352,4	335,8
Відносне подовження при розриві по основі, %	21,4	17,6	28,2	26,7	19,6	18,2
Втрата міцності (%) після опромінення протягом:						
- 4 годин	0,73	2,61	0,52	1,32	0,49	1,53
- 8 годин	15,16	23,19	11,26	14,65	11,13	16,14
- 16 годин	26,74	33,91	17,43	21,17	16,58	25,38
- 32 годин	44,28	64,06	28,76	41,36	27,61	48,84
Втрата міцності (%)						
- після однієї хімічної чистки	0,23	1,56	0,12	0,76	0,14	0,98
- після 2 хімічних чисток	2,41	3,14	1,76	2,15	1,96	2,24
- після 3 хімічних чисток	5,17	5,26	3,89	3,96	4,09	4,17

ДП "Український інститут промислової власності" (Укрпатент)
Україна, 01133, Київ-133, бульв. Лесі Українки, 26
(044) 295-81-42, 295-61-97

Підписано до друку _____ 2002 р. Формат 60х84 1/8.
Обсяг _____ обл.-вид. арк. Тираж 50 прим. Зам. _____

УкрІНТЕІ, 03680, Київ-39 МСП, вул. Горького, 180.
(044) 268-25-22
